

עין משפט
נר מצוה

יה:

לה כז"ש אלה הש"ס הוא דקאמר הכי הא מני ז"ש היא^א אליבא דרב יוסף דמוקי לה^ב משום שזימת כלים^ג אצל לרב אושעיא מניין למימר דמוקי לה כז"ה ואית ליה השמעת קול כרצה^ד וכן פסק ר"ח דטעמא דריחים משום השמעת קול ואתי כז"ה^ה ועוד דסוגיא דלקמן לא מיתוקמא אלא כרצה כדפי' וקי"ל כרז אושעיא דמאן תנא שזימת כלים בית שמאי היא ומותר להשאל כלים לנכרי ואין לחוש זמה שיעשה זו הנכרי מאלכה אצל זמממו אסור להשאל דשזימת זמהמו עליו דאורייתא: ו^וא"בית שמאי אף ע"י גב דא' קעביד מעשה וכו'. השתא דטעמא דז"ש משום שזימת כלים^ז ה' ג' צנות קמיימת אין שורין דיו וסממנים ואונין ומזודות הוו משום שזימת כלים שהמלאכה נעשית בתוך הכלי ונמצא שהכלי עושה המלאכה אצל מוכרין לנכרי ועורות לעזרן וכלים לכוזם לא הוי^ח משום שזימת כלים^ט דזמה שהעורות מתעבדין אין העור עושה המלאכה אלא האדם המעבד עושה המלאכה וכן בגד המתלבן האדם המלבנו עושה המלאכה אלא טעמא דאסרי שזימת משום דמיחלף בשלוחו ולהכי נמי מוגמר וגפרית דמוקי בסמוך דמנחי אארעא אף על גב שהכלים העליונים מתגפרים ונזכעים לא שייך שזימת כלים כדפרשי' שהכלי שאין המלאכה נעשית זו אין צהן משום שזימת כלים:

דמפקרא אהו אפקורא. אע"ג דאמר צנדרים (דף מה.) דבעינן הפקר צפני ג'^א הכא לא בעינן דמסכתמא^ב מפקיר להו' ואין לסמוך על זה להשכיר סוס לנכרי ולהפקיר דהכא שאני משום דלא אפשר צענין אחר ועוד שאין הדבר מפורסם^ג א: אלא ימלא נחתום בו'. כדמסיק גזירה שמא יחתה^ד אף ע"פ שיש שעות הרבה להתחמם שיעינין שזי שטנף^ה לפי שרגילים לחמם על אש והא' נרמך לחמותו^ו: **גזירה** שמא יחתה. ואם תאמר מעיקרא דלא ידע האי טעמא תקשי ליה ממני' דבשר צלל וצינה^ז ומכרה ויש לומר דהתם ידע שפיר דהוי טעמא משום שמא יחתה^ח שאין דבר מפסיק^ט ביה לגמלא^י:

דילמא מנינ' דניו לגמלא^א: ו^בהוי כווצה^ב: **ביורה** עקור' ומוחה. ואין לחוש שמא יגלה ויגיס שאין דרך להגיס כמו לחמות ועוד דשמא מיהדק טפי: **בשיז' ולא בשיז' אסור**. ז"ל^א דלא הוי כמאכל בן דרוסאי דאי הוה כמאכל בן דרוסאי שרי להשהותו על גבי כירה אע"פ^ט שאינה גרופה קטומה:

האי בישרא דגדיא ושריק. מפרש בה"ג דמכאן ואילך איירי צלל^{כב} וכן משמע מדמיימי עלה אין צולין בשר צלל וצינה ולקמן בפרקין נמי מיימי לה^{כג} אמששלטים את הפסח^{כד} ולהכי צרמא ולא שריק אסור אפי' בחייא כיון דמיירי צלל^{כה} ראו לאוכלה^{כו} צילנה ואתי לחמוי': **התם בבשרא אגומרי**. וא"ת לרב אשי דשרי צרמא ולא אסר שריק ולא אסר דגדיא ושריק

הן^ט כדמפרש לקמן (דף כ.) והא' צלאו הכי נמי שרי ויש לומר דמיירי שהתנור פתוח דהוי כמו צשרא אגומרי וגרמא דאין צולין דלא שרי צרמא ולא שריק דסוגיא דלעיל דקאמר כיון דקשי ליה זקא לא מגלה לה^{כז} ולרב אשי^{כח} אפי' היכא דלא קשי ליה זקא שרי^{כט}: **ולא ישיאילנו בו' אלא כדי שיגיע אבייתו**. לא מייירי צכלים דאסור לצ"ש משום שזימת כלים דאפילו ברביעי או בחמישי נמי אלא^{לז} כגון חלוק ושאר דברים וטעמא משום הוצאה וגרמא כשלוחו כדפי':

כא. בשיל ולא בשיל היינו. חי הרי". כב. כפסין הלא"ש סומן ל"ה סמיס דצרי: אבל בקריה לא קשי ליה זקא וחישיבין דילמא מגלי ליה. אכל לאורח דצברי מוס' משמע להיך דנקדיקא שרי צה"ה, ועי' הגהות ר"ח חנן שהקשה בן. כג. הא דגדיא. פסקי הלא"ש סומן ל"ה. כד. לתנור דמייירי בצליה. מוס' הלא"ש. כו. בבילי שבת. מוס' הלא"ש. כז. ולא חררה על גבי נחלים. רשב"א. כח. בתרא. חי הרי". כט. מכלל דקשי להו זקא בעינן. חי הרי". ל. מוכיח. פי הרי". לד. דאמר. פי הרי". לו. דתנן משלשלין את הפסח וכו' מ"ט משום. פי הרי". לז. אלמא טעמא דבני חבורה ורזיון הן הא לאו הכי לא רוא אמר מר גדיא בין שריק בין לא שריק שפיר דמי. פי הרי". לז. כלומר וכוין דלא מנחת לא קשי ליה זקא ומשום הכי דוקא משום דבני חבורה ורזיון הן. פי הרי". לו. כי לא מנחת מאי הוי. פי הרי". (פי שפ"א). לז. הילכך כרב ירמיה מודפתי קיימא לן [ומשום דקאי רבינא כותיה. רשב"א], וכל מירי דקשה ליה זקא בין שריק בין לא שריק שפיר דמי, לא קשה ליה זקא שריק שרי לא שריק אסיר, וכן פסק הרב אלפסי ד"ל, וכן דעת הרמב"ם ד"ל כפי"ג מהל' שבת (ה"ג). חי הרי". לז. בכלים דלאו בני מלאכה. חי הרי".

יציאות השבת פרק ראשון שבת

מוגמר וגפרים מ"ט שרו. הא מנחי צכלים: **כגון דמנחי מוגמר וגפרים צארעא**. ולא צכלי: גיגית. שהשכר צתוכו ואי אפשר לשופכו לארץ והשעורין נשורין כל השבת יותר מח' ימים והשבת צכלל וכן נר הדולק צצבת וכן קדרה שעל גבי כירה שאי אפשר שלא

תצטמק צצבת וכן שפור המונח בתנור כדתנן (דף יט:.) משלשלין את הפסח ולא פליגי ז"ש: **בדמפקר** להו. לכלים ושוב אינו מלווה על שזימתן: **עפספוס וסורמסין**. מיני קטניות וצריכין צישול יותר: **צנדי** שיעשו. כדי שלא יהנה ממלאכת שבת: **יחסה צנחלים**. למחר צישולן: **סניק צהו קוטורא**. של עלים ומשמיר הצגדים ועשן העלים קשה להם וכן בגפרית: לא מגלי. משטח פי תנור וליכא למגור שמא יחסה צנחלים: לגור. שמא יחסה צנחלים: **עקורס**. מעל האור: מגיס. מהפך זה ובצנזולא^א הוי צישול: **ועוזה**. מכוסה צכיסוי שלה וטוחה צטיט סביב דכולי האי לא טרח ומידכר: **והספא דאמר מר**. דהנחת קדרה לא אסירא אלא משום חמיה: **האי קדרא חייסא שפיר דמי**. להשהותה לכתחלה מצעד יוס צתנור והיא מתצטלה כל הלילה דואי חיימא לאו אדעתא למיכלה לאורתא אנהה התם ומשום למחר לא אחי לחמוי' שהרי יש לה שהות גדול ולא דמי לעסקיות ותורמסין שאין כל הלילה והיוס דהן: **וצשיל שפיר דמי**. מצושלת כל צרכה שפיר דמי להניחה דלא צעי חימוי: **שדא ציה גרמא חייל**. דלאו דעתיה למיכליה לאורתא: **גדיא**. קשי ליה זיקא: **שריק**. פי התנור צטיט סביב כיסוי אינו מוכן לחמות: **צרמא**. אינ גדול לא קשיא ליה זקא ואמי לגלויי פי התנור ליטול כיסוי לחמות: **דגדיא ולא שריק**. איכא צרמא לאיסורא וחדא להיתרא: **צצשרא אגומרי**. שאינו צתנור דאפילו כיסוי ליכא ומוכן להפוך בו ולחמות: לא ישיאילנו. שאלה דבר החוזר צעין. הלאזה צדצר היתמן להוצאה: **אלא כדי שיגיע**. הנכרי לציתו מצעד יוס ואע"ג דצדדיה קטרס מתחמירן ז"ש דמיחלף בשלוחו: **ציס הסמוך לחומה**. של עיר אחרת שהנכרי דר שם שהרי יכול להניחו שם: **מפתח צינו**. של ישראל: **הן הן דצרי בו' לא צא ר"ע**. לחלוק על צ"ה אלא לחלוק על תנא בן מחלוקתו שאמר אליבא דצ"ה לצית הסמוך לחומה וצא ר"ע לומר לא אמרו צ"ה בן אלא כו' ט:.

כותח
ובית הלל אומרים אדם חמצו לנכרי אלא אם כן יודע בו שיכלה קודם הפסח דברי ב"ש בותח

וכן משמע מדמיימי עלה אין צולין בשר צלל וצינה ולקמן בפרקין נמי מיימי לה^{כג} אמששלטים את הפסח^{כד} ולהכי צרמא ולא שריק אסור אפי' בחייא כיון דמיירי צלל^{כה} ראו לאוכלה^{כו} צילנה ואתי לחמוי': **התם בבשרא אגומרי**. וא"ת לרב אשי דשרי צרמא ולא אסר שריק ולא אסר דגדיא ושריק הן^ט כדמפרש לקמן (דף כ.) והא' צלאו הכי נמי שרי ויש לומר דמיירי שהתנור פתוח דהוי כמו צשרא אגומרי וגרמא דאין צולין דלא שרי צרמא ולא שריק דסוגיא דלעיל דקאמר כיון דקשי ליה זקא לא מגלה לה^{כז} ולרב אשי^{כח} אפי' היכא דלא קשי ליה זקא שרי^{כט}: **ולא ישיאילנו בו' אלא כדי שיגיע אבייתו**. לא מייירי צכלים דאסור לצ"ש משום שזימת כלים דאפילו ברביעי או בחמישי נמי אלא^{לז} כגון חלוק ושאר דברים וטעמא משום הוצאה וגרמא כשלוחו כדפי':

מסורת הש"ס

א) תוספתא שבת פ"ה, ב) נפי' מוס' פנימית ת. ד"ה אס' דלפ"ה, ג) ז"ל והמקן, ד) ולקמן עי' ל: ט) ולקמן כ:., ו) ז"ל והמקן, ו) פסחים כא., ח) כס"א: ומנצשל, ט) כס"א: ק, י) שייך לעיל ע"א וסם הנ"י דלבי"ש, יא) נפי' מוס' צ"מ ל: ד"ה אפקריה, יב) נדלקמן ריש פ' כירה, יג) כדפריך לקמן כג"ל ר"מ ומ"י.

מוסף תוספות

א. והשתא דאמר רב הושעיא דשביחת כלים דוקא ב"ש הוא אסירי אי"כ. מוס' הלא"ש. ב. [ל]ביריתא דלעיל. מוס' הלא"ש. ג. ב"ש היא, ולא דיקא ס"ד מפיקורא דרב יוסף דאמר משום שביחת מוס' אפילו לביה קאמר. מוס' הלא"ש. אי"כ מוגמר וגפרית מאי טעמא שרו. רשב"א. ד. אצי"ג דבפירושא דיוסף דאמר משום שביחת מוס' אפילו ר' עליה דר' הושעיא מפרש טעמא דב"ש משום שביחת כלים ורבה מפרש לה משום דאי עביד לה בשבת מחייבין מטאת. מוס' הלא"ש. ה. וכן משמע לכאורה דרבה ורב יוסף הלכה כרבה. מוס' הלא"ש. ו. היינו מדרבנן וטעמא דרבה מסתבר טפי מטעמא דרב יוסף, דרבה מוקי לה מפני שמשמעת אור הקול ואפילו לבי' אתה מדרבנן אצי"ג דלית אסור מדרבנן דאי כבידי ליה בידים בשבת מחייבין, ואילו לרב יוסף דלית ליה דרבה אצויה כותאי ודלא כהלכתא. אור חזק ה' ע"ש פ"ג. ו. וכל מירי דאי כבידי ליה בידים בשבת מחייבין, אסור שיעשה ממילא בתוך כליו [אי"כ]. מוס' הלא"ש. ז. אסירי. מוס' הלא"ש. ח. ודלא שייכא שביחת אלא כשהמלאכה נעשית בתוך הכלי שהכלי עושה אותה דומיא דלפמן ינוח שורך וחמור. מוס' הלא"ש. ט. היינו מדרבנן כדי שיתפרסם הדבר, אבל מדראיתורא אפילו בינו לבין עצמו הפקר [ולכין]. פסקי הלא"ש סומן ל"ג. י. [ו]אנן סהדי דמפקר להו בלבד שלא יעשה איסור שביחת כלים. מוס' צ"מ ל: יא. ורשיורח דבהמה ידוד. מוס' הלא"ש. יב. וסחמא לא מפקר לה. הנהות מרמז, הנהות טסופוס סוף פרק ששה עשר. יג. וא"ת כיון שלמוצאי שבת בעי לה מ"ש מקדירה חיותא דאמרי' לקמן דשרי כיון דלמחר בעי לה, וי"ל דהכא. ריענ"א. יד. סמוך לחשיכה במוצאי שבת. פסקי הלא"ש סומן ל"ד. טו. בגחלים כדי שההוא הזהה למוצאי שבת לאלתור. ריענ"א. ו. וכן נפסקי הלא"ש סומן ל"ד. יז. ופת. מוס' הלא"ש, וכן הגיה נמוק הגני"צ גמס'. (ועי' מהרש"א^א). יז. כיון. חי הרי". יח. [ו]שייך גזירת חיותי טפי. מוס' הלא"ש. אבל הכא מפסיק תנור. חי הרי". יט. כי כל זמן שהוא מניח בה מקליט הצבע יפה. ריענ"א. כ. אבל בשבוע אין בו משום בישול דאורייתא אלא כשהוא על גבי האור וקודם שיגיע למאכל בן דרוסאי וחכמים אסרו להגיס בה אפילו לאחר בשול בעודה באש אבל כשעקרה מעל האש שרי. ריענ"א. (ועי' מהרש"א ומהרש"ל ומי' הרי").

קבלו א מיי' פ"ג מהל' שבת הלכה י' כמנ לאורן סה טושי"ע אור"ח סומן רנד סעיף ח:

קבלו ב מיי' שם טושי"ע שם סעיף ט:

קבלו ג מיי' פ"ג שם הלכה יד:

קבלו ד מיי' שם הלכה ח סמוג שם טושי"ע אור"ח סומן רנד סעיף א וסומן שם סעיף יח: קבלו ה מיי' שם הלכה ח סמוג שם טושי"ע אור"ח סומן רנד סעיף א: קבלו ו מיי' שם הלכה יג וסמוג שם טור טושי"ע אור"ח סומן רנד סעיף א:

קבלו ז ט מיי' שם הל' טו טור טושי"ע שם סעיף ב: קבלו י מיי' פ"ו והלכות שבת הלכה יג סמוג שם טושי"ע אור"ח סומן רנו סעיף ב: קבלו כ מיי' פ"ג מהל' חמין ומלה הלכה יא סמוג לאורן עו טור טושי"ע אור"ח ס' סמוג סעיף א:

הגהות הב"ח

(א) רוב' ד"ה הסם וכו' את הפסח בתנור אחרין:

גליון הש"ס

גם' האי קרי' חיות' וכו' ע"ה חשיבה בתנור. עיין לקמן דף נ"ה ע"א מוס' ד"ה שבת: ורוב' ד"ה גזירה שאין דבר בפסיק. ק"ל הא מ"מ תיקשי ליה ממני' דר"פ כירה חתמין ומבשיל דקדיקיה מפסיק ואף לפי הא' איבעיא דשם דלחיותי מן הא' מוציא שם דצ"ל אסורי מחסרה וכו' ומה הן משקין חי' חמין ולא מבשיל דהטעם ע"כ משום חמיו דאלו משום צישול אף אם יקבור דיש צישול אחר צישול ומשום שזימת כלי מה ממני כזה גירוף וגם אמאי חמין מותר. ויכן נמנעו לצ"ש דנקדיקיה מפסיק חיותין לחמוי' ו"ל דגם צ"ה ס"ל הכי גם כהא דפסיקין מוגמר וגפרית נמי מפקסין לה בלא"ה כיון דלית מפסיק לה ניחוש לחמוי' כמו צלל צולין בשר:

מוסף רש"י

שיכלה קודם הפסח. קודם שיצא הפסח, דקסברי מנהיג עליו לנעריו מן העולם ולא שיהא קיים (פסחים כ"א.)

תוס' ישנים

א) ואם השכיר או השאל בהמתו לנכרי ועיכבה נכרי אצלו צצבת היה נרמך להפקיר צפני ששה"כ :

רבינו חננאל

ובל הויא דאיכא למיחש שמא יחתה בגחלים כגון הנהות קדרה בתנור או חבית של מים וכיוצא אפילו ימכור אדם חפץ לנכרי ולא ילונו ולא ישיאילנו כו', קיייל כדי עקיבא דאמר כדי שיצא מפתח בית, כרי יוסף דאמר הן הן דברי ר"ע הן הן דברי בית הלל. וכן גבי חמין אוקימנא בפסחים [כ"א]. כל שעה שמותר לאכול כהן תרומה מותר למכור ישראל חמין לגוי והיא שעה חמישית, כרבנן גמילא דאמר חולין נאכלין כל דבר ותרומה כל חמש.